

d) Elmélyítés. A költő fiával, ki még serdülő gyermek, beszélget az 1848-as szabadságharc hős katonáiról, a legendás honvédekről. Kérdezzétek meg édesapátokat, mit cselekedett a honvéd a világháborúban? Olvassátok el azokat a történeteket, amiket a honvéd hőstetteiről írtak s összegyűjtöttek. A magyar katonanemzet, minden fia katona, de nem azért, hogy másokat megtámadjon, hogy mások földjét, hazáját elfoglalja, hanem a haza, a magyar haza védelmezéséért. Azért nevezzük a hős magyar katonát honvédőnek, honvédnek.

Nincs is nagyobb becsülete magyar ifjúnak annál, ha egyszer ő is magyar honvéd lehet! Benne bízik a nemzet, ő védelmezi meg hazáját az idegenek támadása ellen, a honvéd jelenti nekünk a szabadságot, békét, nyugalmat. Ezért tiszteljük a honvédeket! Szeretnétek ti is honvédek lenni?

e) A költemény egészben való elolvastatása.

III. Összefoglalás. Tóth Kálmán sok szép dalnak és hazafias költeménynek volt a szerzője. Mindezekben Petőfi Sándor volt a mintaképe. Még mint gyermekifjú maga is részt vett az 1848—49-i szabadságharcban. Annak izzó érzelmvilágából és a bukásnak fájdalmas megrendüléséből fakadt a *Kik voltak a honvédek?* című szép költeménye is.

1941. március 2. hete.

Olvasmánytárgyalás.

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Petőfi: Nemzeti dal című költeményének tárgyalása.

Nevelési cél: A szabadságszeretet érzelmének felkeltése.

I. *Előkészítés.* a) Hangulatkeltés. Milyen nap közeledik felénk a naptárban? Mit ünnepelünk március 15-én? Mit tudtok március 15-ről? (Megbeszélés.) Ki volt a márciusi nagy napok legismertebb alakja? Többen voltak, de talán legismertebb mégis az a sápadt arcú, égő, lobogó tekintetű ifjú volt, akinek költeménye akkor riadó lett a Kárpátok koszorújával átölelt magyar földön.

Hogy is történt csak?

A magyarság százados elnyomásban élt már, amikor ébredni kezdett végre, amikor szerte Európában valami csodálatos nemzeti érzés terjedt szívből szívbe. Nálunk is elkövetkezett a szabadságot hozó tavasz. Mikor Párizsban, Bécsben elűzték a zsarnokságot s kitűzték a szabadság zászlaját, mi sem maradtunk tovább tétlenül. A pesti ifjúság érezte meg először az idők szavát, ők cselekedtek azonnal. Amint híret vették a bécsi felkelésnek, azonnal elhatározták, hogy másnap Budapesten is kitűzik a szabadság zászlaját. Lázasan készülődtek, elhatározták, hogy a nemzet kívánalmait pontokba foglalják. Javában vitatták a másnapi teendőiket, amikor egyszer csak felállt

a tanácskozó terem egyik asztalára egy sápadt képű ifjú, s kissé remegő, belső izgalomtól fűtött hangon szavalni kezdte:

II. *Tárgyalás.* a) A költemény bemutatása.

NEMZETI DAL.

Talpra magyar, hí a haza!	Fényesebb a láncnál a kard,
Itt az idő, most vagy soha!	Jobban ékesíti a kart,
Rabok legyünk, vagy szabadok?	És mi mégis láncot hordtunk!
Ez a kérdés, válasszatok! —	Ide veled, régi kardunk!
A magyarok Istenére	A magyarok Istenére
Esküszünk,	Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább	Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!	Nem leszünk!
Rabok voltunk mostanáig;	A magyar név megint szép lesz,
Kárhóztak ősapáink,	Méltó régi, nagy híréhez;
Kik szabadon éltek, haltak,	Mit rákentek a századok,
Szolgaföldben nem nyughatnak.	Lemossuk a gyalázatot!
A magyarok Istenére	A magyarok Istenére
Esküszünk,	Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább	Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!	Nem leszünk!
Sehonnai bitang ember,	Hol sírjaink domborulnak,
Ki most, ha kell, halni nem mer,	Unokáink leborulnak
Kinek drágább rongy élete,	És áldó imádság mellett
Mint a haza becsülete.	Mondják el szent neveinket.
A magyarok Istenére	A magyarok Istenére
Esküszünk,	Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább	Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!	Nem leszünk!

b) Az élmény elmélyítése. Gondolhatjátok, mekkora hatása volt e költeménynek akkor, amikor ma is tűzbe jön tőle minden magyar vére! Az a társaság, amely akkor együtt volt, szinte a saját szívéből valónak érezte e lelkes szavakat, s együtt mondta az eskü szent szavait a költővel. Ujra és újra hallani akarták, szinte megittasultak lángoló szavaitól, s úgy érezték, hogy ez a dal a magyar szabadság riadója.

Be is járta az egész országot olyan gyorsan, mint a gyors szárnyú szellő. Másnap is csak őt akarták hallani, a magyar szabadság nagy apostolát, Petőfi Sándort, s Pestnek akkor még nagyrészt németajkú lakossága keblében is megpezdült a szív s együtt dörögte az esküt a magyar ifjúsággal:

A magyarok Istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Gyermekeim. Vajjon ma nincsen olyan magyar, aki idegenben, szolgaságban volna? Mit gondoltok, mit éreznek azok a — ma még idegen uralom alatt élő magyar testvéreink — akik ma csak a rádió hullámain át hallják e szent esküvés szavait? Tudom, bizonyosan tudom, hogy összeszorul a torkuk, elesuklik a hangjuk, s ha nem is hangosan, magukban ők is elisméte-lik az eskű nagy, szent szavait:

(Mondjuk el együtt, lelkesen)

A magyarok Istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Gyermekeim, látjátok, már ti is elmondtátok a nagy esküt, amely a magyar szabadság kivívását indította el. Öszintén, igazán mondtátok? Átéreztétek, mit jelent ez az eskű?

b) Dramatizálás.

Tudjátok mit, mondjuk el közösen e szép költeményt, de úgy, hogy én mondom a költő szavait, mindnyájan ismételjük el az esküt. Álljunk fel! Kezdem. (Olvasom, vagy mondom a versszakaszok első négy sorát, az eskű szavait (A magyarok...) az egész osztállyal együtt, közösen, lelkesen mondjuk.)

Ez történt 1848 március 15-én. Ezt a szép napot azóta is minden esztendőben megünnepli a magyar nemzet.

III. Összefoglalás. A költeményt újra elolvastatjuk, értelmezzük a netán még magyarázatra szoruló részeket világossá tesszük a tanulók előtt.

Áki a legszebben tudja elszavalni, az fogja az iskolai ünnepe-lyen elszavalni a nagyközönség előtt!

1941. február 4. hete.

Helyesírás és nyelvi magyarázatok.

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Az összetett mondatok felosztása.

Nevelési cél: Nyelvünk szerkezetének megismerése.

Szemléltetés: Gyakorlati példán.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. Az egyszerű mondatról tanultak összefoglalása és számonkérése.

b) Célkitűzés. Vannak olyan mondatok, amelyekben két vagy több gondolat van. Ezek az összetett mondatok. Ma az összetett mondatokról tanulunk.

II. Tárgyalás. a) A Furulyaszó című olvasmány tárgyalása.

Furulyaszó.

A hamvába omlott pásztortűz mellett a juhász furulyázott a csendes éjtszakában.